

ВІДГУК

офіційного опонента – доктора педагогічних наук, професора
Набоки Ольги Георгіївни на дисертаційну роботу
Віщенко Ольги Володимирівни
«Формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-
перукарів у процесі фахової підготовки»,
поданої на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі
спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти
011 – освітні, педагогічні науки

Актуальність теми виконаної роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. Принципи гуманізації та демократизації суспільства, на яких ґрунтується сучасне динамічне соціокультурне і духовне життя нашої країни, стали основою концепції виховання творчої особистості із розвиненим креативним мисленням, сформованими уявленнями і смаком, здатної брати активну участь у всебічному пізнанні світу. У сучасних умовах реформування професійної освіти висувуються високі вимоги до підготовки майбутніх фахівців, їхньої цілеспрямованості, гнучкості, мобільності, швидкості й точності у виконанні професійних задач. Важливою складовою у розв'язанні цієї низки завдань для професії модельєра-перукаря є формування художньо-образного мислення як безпосереднього прояву креативності, творчих здібностей, уміння реалізувати творчий задум тощо.

Відтак, дисертаційна робота О.В. Віщенко, присвячена формуванню художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки, є своєчасним відгуком на актуальні проблеми реформування та розвитку професійної освіти в Україні.

Дослідження виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” в межах комплексної теми „Освітні технології навчально-виховного процесу у сучасних закладах освіти” (державний реєстраційний номер 0110U000751). Тему затверджено Вченою радою ДЗ „Луганський національний університет імені Тараса Шевченка” (протокол № 5 від 21.12. 2012 р.) та узгоджено в Раді з

координації наукових досліджень у галузі педагогіки і психології в Україні (протокол № 4 від 23.04.2013 р.)

Найбільш істотні наукові результати, що містяться в дисертації. У результаті проведеного дослідження дисертанткою на підставі аналізу наукової літератури розкрити понятійно-категоріальне поле проблеми формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів; схарактеризовано сутність, структуру та особливості формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки; досліджено рівні сформованості досліджуваного феномену шляхом використання розробленого критеріально-діагностичного інструментарію, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічні умови формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки.

Нові факти, одержані здобувачем.

Аналіз результатів дослідження О.В. Віщенко дає змогу дійти обґрунтованого висновку щодо високого рівня наукової новизни і теоретичного значення дисертаційної роботи. Вагомим науковим доробком є те, що в дисертації вперше теоретично обґрунтовано педагогічні умови формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки (забезпечення спрямованості освітнього процесу на оволодіння майбутніми фахівцями компонентами художньо-образного мислення на основі інтеграції різних форм художньо-творчої діяльності; розробка та впровадження в процес підготовки майбутніх модельєрів-перукарів системи творчих завдань художньо-творчої направленості; залучення студентів до розробки художньо-творчих проєктів, що сприяють розвитку художньо-образного мислення; систематична підготовка модельєрів-перукарів у межах навчально-виховного процесу вишу до участі у творчих конкурсах із перукарського мистецтва різного рівня.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. На високому рівні наукової

аргументації О.В. Віщенко визначила об'єкт, предмет, мету і завдання дослідження, що дозволило вибудувати його логіку та послідовну структуру. Основний зміст дисертаційної роботи свідчить про достатню обізнаність здобувача у питаннях специфіки підготовки майбутніх модельєрів-перукарів, здатність до системного охоплення різних аспектів досліджуваних педагогічних явищ і процесів, креативність професійного мислення.

Відповідно до мети дисертації відібрано адекватні сучасні методи дослідження. Провідними серед них стали: аналіз, синтез, порівняння, систематизація наукових джерел та нормативних документів; спостереження, анкетування, тестування, експертна оцінка, аналіз творчих студентських робіт; педагогічний експеримент; методи математичної статистики.

На особливу увагу й належну оцінку заслуговує робота О.В. Віщенко з науковою літературою (240 найменувань, з них 10 іноземною мовою). Залучення широкої вітчизняної та зарубіжної теоретичної бази з питань формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів дозволило автору ґрунтовно висвітлити теоретичні засади дослідження, сформулювати його вихідні положення.

Значення для науки і практики отриманих результатів. Вважаємо, що окреслені О.В. Віщенко підходи до формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки реалізовано на перетині філософських, соціологічних, педагогічних, психологічних та інших наук на засадах міждисциплінарності.

Теоретичні положення та висновки результатів дисертації О.В. Віщенко можуть бути використані в процесі професійної підготовки майбутніх фахівців мистецьких спеціальностей, у науково-педагогічній підготовці здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти, а також у системі підвищення кваліфікації фахівців сфери обслуговування та самоосвітній діяльності студентів закладів вищої освіти.

На користь дисертаційної роботи свідчить те, що результати дослідження впроваджено в освітній процес ДЗ „Луганський національний університет імені

Тараса Шевченка" (м. Старобільськ); Відокремленого підрозділу „Брянківський коледж Луганського національного університету імені Тараса Шевченка", Калинівського технологічного коледжу (Вінницька обл.), Криворізького державного педагогічного університету.

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Систематизовані й узагальнені положення О.В. Віщенко можуть стати основою для подальших наукових розвідок у педагогіці, професійній освіті, для розширення змісту навчальних дисциплін у професійній підготовці майбутніх модельєрів-перукарів, при підготовці навчально-методичного забезпечення та укладенні відповідних посібників.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності загалом. Дисертація О.В. Віщенко складається зі вступу, двох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків. Зміст розділів і підрозділів відповідає назві структурних компонентів роботи. Заслуговує позитивної оцінки уважне ставлення дисертанта до понятійно-термінологічного апарату дослідження. Так, автор на підставі проведеного аналізу вітчизняних і зарубіжних психолого-педагогічних досліджень дає тлумачення понять „мислення”, „образне мислення”, „творче мислення”, „творчий стиль мислення”, „професійне творче мислення модельєра-перукаря” та ін. , зіставляє різноманітні трактування цих понять та на цій основі дає власне визначення поняття *художньо-образного мислення модельєрів-перукарів* як пізнавально-творчої діяльності з художнього опрацювання наявних і моделювання нових оригінальних образів, характеризується складним процесом акумулювання уяви, фантазії та інтуїції, якому властиві асоціації, у результаті чого створюються художні образи, які вирізняються оригінальністю, новизною, нестандартністю й варіативністю ідей.

Розроблені дисертанткою структурні компоненти досліджуваного феномену як-от: мотиваційний, когнітивний та діяльнісно-практичний, характеризуються динамічною взаємозумовленістю, органічно взаємопов'язані. У межах кожного компонента виокремлено по чотири складники: професійна художньо-творча діяльність фахівця; створюваний художній образ; особистість клієнта; особистість

майстра, які розглядаються як базові характеристики.

На підставі вивчення психолого-педагогічних джерел автор обгрунтовано визначила критерії (мотиваційний, когнітивний, діяльнісно-практичний), що тісно пов'язані між собою і враховують специфіку майбутньої професійної діяльності. Ці критерії дали змогу виділити рівні формування фахової компетентності медичних сестер: високий, достатній, середній, критичний, низький.

На основі методологічних підходів (системного, компетентнісного, діяльнісного, культурологічного) дисертанткою обгрунтовано педагогічні умови формування в майбутніх модельєрів-перукарів художньо-образного мислення в процесі фахової підготовки: формування в майбутніх фахівців компонентів художньо-образного мислення на основі інтеграції різних видів практичної художньо-творчої діяльності; розробка та впровадження в процес підготовки майбутніх модельєрів-перукарів системи художньо-творчих завдань; залучення студентів до розробки художньо-творчих проектів; систематична підготовка модельєрів-перукарів у межах навчально-виховного процесу закладу вищої освіти до участі у творчих конкурсах із перукарського мистецтва різного рівня.

Експериментальна перевірка педагогічних умов формування в майбутніх модельєрів-перукарів художньо-образного мислення в процесі фахової підготовки показала позитивні зміни досліджуваного комплексу якостей у студентів експериментальної групи порівняно з контрольною групою на контрольному етапі експерименту. Проведений дисертанткою аналіз даних свідчить, що експериментальна робота загалом позитивно вплинула на формування художньо-образного мислення у процесі професійної підготовки майбутніх модельєрів-перукарів за визначеними критеріями та їхніми показниками в експериментальній групі.

Результати педагогічного експерименту піддано якісному і кількісному статистичному аналізу, що підтверджують вагомість і доцільність педагогічних умов формування у майбутніх модельєрів-перукарів художньо-образного мислення в процесі фахової підготовки. Усе це в сукупності забезпечує обгрунтованість положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та свідчить

про їхню достовірність.

Матеріали, представлені автором у додатках, загалом сприяють повноті сприйняття основного тексту. Список використаних джерел, а також посилання на них у тексті дисертації надано з дотриманням вимог.

Отже, подане до захисту дослідження є самостійно виконаним, ґрунтовним, фундаментальним і завершеним, його результати містять безперечну наукову новизну й практичну значущість. Мета дослідження, яка полягає у теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці педагогічних умов формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки, дисертанткою повністю досягнута.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Дозвольте висловити деякі зауваження, дискусійні питання, які не були дисертанткою досить переконливо обґрунтовані чи пояснені, а саме:

1. У підрозділі 1.1 при визначенні специфіки художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів було б доцільним більш чітко визначити основні підходи та розбіжності у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців з даної проблематики, їх основні здобутки та невирішені проблеми у визначеному аспекті.

2 У підрозділі 1.3 здійснено аналіз навчальних планів підготовки майбутніх модельєрів-перукарів. Уважаємо, що робота значно виграла б якщо б дисертантка також представив контент-аналіз деяких програм навчальних дисциплін, включених до змісту фахової підготовки майбутніх модельєрів-перукарів.

3. У підрозділі 2.1. бажано було б підсилити аргументацію третьої педагогічної умови – залучення студентів до розробки художньо-творчих проектів.

4. 3 метою розширення практичної значущості результатів дисертаційного дослідження варто було б розробити методичні рекомендації

щодо формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки.

5 У роботі є ряд посилань (до прикладу с.47, 116, 129), які мають дещо реферативний характер, і за ними не завжди проглядається позиція автора дисертації.

Повнота викладу основних результатів дисертації в наукових виданнях.

Проведений аналіз публікацій О.В. Віщенко засвідчує їхню відповідність (кількісну й якісну) вимогам до оприлюднення результатів кандидатського дослідження. Зокрема, серед загальної кількості робіт – 12 одноосібних публікацій – 4 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття у виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз, 1 стаття – у зарубіжному періодичному виданні.

На підставі вивчення змісту публікацій О.В. Віщенко можна констатувати, що наукові положення, висновки та рекомендації, які отримано автором за результатами проведеної роботи, у друкованих працях викладено повно.

Ідентичність змісту автореферату й основних положень дисертації.

Рукописи дисертації й автореферату відзначаються цілісністю та завершеністю. Автореферат дисертаційного дослідження написаний згідно з чинними вимогами і відповідає змістові й структурі дисертації, дає чітке уявлення про особливості проведеного дослідження та його результати.

У підсумку наголосимо, що проведене експериментальне дослідження не вичерпує всіх аспектів наявної проблеми, а пропонує один зі шляхів її вирішення. Перспективними для подальших досліджень є розробка цілісної системи та технології формування художньо-образного мислення в майбутніх модельєрів-перукарів із використанням інноваційних форм, методів та засобів. Уважаємо, що зазначені напрями науково-дослідної роботи можуть слугувати орієнтиром для подальших наукових пошуків О.В. Віщенко.

Отже, є всі підстави класифікувати дисертаційне дослідження Віщенко

Ольги Володимирівни як завершене теоретико-експериментальне дослідження, що містить нові наукові положення, має вагоме теоретичне та практичне значення.

Висновок про відповідність дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів». На підставі здійсненої експертизи дисертаційної праці, автореферату та ознайомлення з опублікованими працями дисертантки можна зробити висновок про те, що дисертація на тему «Формування художньо-образного мислення майбутніх модельєрів-перукарів у процесі фахової підготовки» відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567 (із змінами, внесеними постановами КМУ № 656 від 19.08.2015 р., № 1159 від 30.12.2015 р., № 567 від 27.07.2016 р.), а її автор – Віщенко Ольга Володимирівна – заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
перший проректор Державного вищого
навчального закладу «Донбаський
державний педагогічний університет»

О. Г. Набока

Підпис доктора педагогічних наук, професора, першого проректора Державного вищого навчального закладу «Донбаський державний педагогічний університет» засвідчую

Начальник відділу кадрів

Є. С. Сілін